

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, dne 31. marca 2015
sj.c(2015)1226937

Dokument sodnega postopka

PREDSEDNIKU TER ČLANICAM IN ČLANOM SODIŠČA EVROPSKE UNIJE

PISNO STALIŠČE

ki ga na podlagi člena 23 Protokola o statutu Sodišča Evropske unije in člena 107 Poslovnika Sodišča vlaga

EVROPSKA KOMISIJA,

njo pa kot pooblaščenci zastopajo: Leo FLYNN, pravni svetovalec Komisije, Paul-John LOEWENTHAL, Karl-Philipp WOJCIK in Miha ŽEBRE, vsi člani Pravne službe Komisije, z naslovom za vročanje: Merete CLAUSEN, pravna svetovalka Komisije, Bâtiment BECH, 2721 Luxembourg, ki soglašajo z vročanjem vseh procesnih aktov z e-Curio,

v zadevi:

C-526/14
(Tadej Kotnik in drugi)

zaradi predloga za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je na podlagi člena 267 PDEU Sodišču Evropske unije predložilo Ustavno sodišče Republike Slovenije v postopku za oceno ustavnosti, in v katerem postavlja vprašanja glede veljavnosti in razlage točk od 40 do 46 Sporočila Komisije o uporabi pravil o državni pomoči za podporne ukrepe v korist bank v okviru finančne krize od 1. avgusta 2013 dalje, kot tudi o razlagi člena 2 Direktive 2001/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. aprila 2001 o reorganizaciji in prenehanju kreditnih institucij.

Predmet zadeve

1. Ustavno sodišče Republike Slovenije (v nadaljevanju: predložitveno sodišče) je s sklepom z dne 6. novembra 2014 Sodišču Evropske unije postavilo šest vprašanj v zvezi z veljavnostjo in razlago Sporočila Komisije o uporabi pravil o državni pomoči za podporne ukrepe v korist bank v okviru finančne krize od 1. avgusta 2013 dalje (v nadaljevanju: Sporočilo o bančništvu¹), kot tudi vprašanje o razlagi Direktive 2001/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. aprila 2001 o reorganizaciji in prenehanju kreditnih institucij².

O dopustnosti vprašanj v zvezi s Sporočilom o bančništvu

2. Na samem začetku se zdi Komisiji primerno, da izpostavi problem dopustnosti tistih vprašanj predložitvenega sodišča, ki se nanašajo na Sporočilo o bančništvu. To namreč ni naslovljeno na tretje osebe, temveč uvaja pristop, ki ga Komisija uporablja pri izvajanju svoje diskrecijske pravice iz člena 107(3) Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljevanju: PDEU), kadar preverja državno pomoč bankam v okviru trenutne finančne krize. Zato se Komisiji ob upoštevanju prakse Sodišča poraja upravičljiv dvom o tem, ali so vprašanja predložitvenega sodišča dopustna, saj sprašujejo glede veljavnosti akta, ki ne ustvarja pravnih učinkov neposredno za tretje osebe³. Kljub temu pomisleku se bo Komisija do zadevnih vprašanj v nadaljevanju opredelila vsebinsko, glede njihove dopustnosti pa se bo zanesla na presojo Sodišča.

Ozadje Sporočila o bančništvu

3. Pred izbruhom finančne krize sredi leta 2008 ni bilo posebnih pravil za preverjanje ali je določena državna pomoč finančnemu sektorju združljiva z notranjim trgom. Vendar so dogodki te krize, zlasti v njeni začetni, akutni fazi v letih 2008 in 2009, naplavili nove izzive, ki jih z uporabo splošne ureditve državnih pomoči podjetjem v težavah ni bilo mogoče zadovoljivo obravnavati. Komisija je zato za lažje obravnavanje glavnih oblik

¹ UL C 216, 30.7.2013, str. 1.

² UL L 125, 5.5.2011, str. 15.

³ Glej sodbo v združenih zadevah od 8/66 do 11/66 *CBR in drugi proti Komisiji* – EU:C:1967:7, točka 91; sodbo v zadevi 133/79 *Sucrimex in Westzucker proti Komisiji* – EU:C:1980:104, točke od 12 do 19; in sodbo v zadevi 182/80 *Guaff Ingenieure proti Komisiji* – EU:C:1982:78, točka 18.

državne pomoči finančnim institucijam razvila vrsto smernic⁴ na podlagi člena 107(3)(b) PDEU, v katerih je navedla elemente, ki jih bo iskala, da bi pomoč takim podjetjem lahko razglasila za združljivo z notranjim trgom.

4. Ko je začetna in najbolj akutna faza finančne krize minila in so se močnejše banke vrnile na trg, je postalo jasno, da državno pomoč potrebujejo zgolj najšibkejše banke. Zato je Komisija omejila prožnost, ki ni več ustrezala stanju na trgih, in pravila prilagodila spreminjajoči se naravi krize. Tako je bila od 1. januarja 2011 vsaka odobritev javne dokapitalizacije ali ukrepa za oslabljena sredstva pogojena z obveznostjo priprave načrta prestrukturiranja in to ne glede na višino pomoči.⁵ Komisija je nato od 1. januarja 2012 dalje zaostrila pravila za določanje cene kapitalskih vložkov v obliki lastniškega kapitala in uvedla strožji pristop pri določanju nadomestila državi za instrumente hibridnega kapitala.⁶
5. Najpomembnejša vsebinska sprememba pravil je nastopila s sprejetjem Sporočila o bančništvu. V njem je Komisija prvenstveno navedla, da načeloma kot pomoči za reševanje ne bo več začasno odobraval javnih dokapitalizacij ali ukrepov za zaščito. Komisija bo takšno odobritev izdala le ob predhodni odobritvi načrta za prestrukturiranje ali likvidacijo. Začasne odobritve naj bi bile pridržane za resnično izredne okoliščine. Ta sprememba je bila uvedena v luči izboljšanih tržnih razmer in prepričanja, da pristojni organi pet let po izbruhu finančne krize ne bi smeli biti več presenečeni nad velikimi kapitalskimi primanjkljaji, temveč bi jih morali zaznati dovolj zgodaj, da se lahko zadevna država članica o načrtu prestrukturiranja ali likvidacije dogovori s Komisijo, še preden bo ta odobrila pomoč. Kot drugo pa je Komisija v Sporočilu o bančništvu naznanila, da bo pomoč dovolila šele po tem, ko bodo delničarji in podrejeni upniki v celoti prispevali k izravnavi izgub. Ta porazdelitev bremena je obravnavana v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu in je predmet prvih šestih vprašanj predložitvenega sodišča.

⁴ Začenši s „Sporočilom o bančništvu 2008“ – Sporočilo Komisije – Uporaba pravil o državni pomoči za ukrepe v zvezi s finančnimi institucijami v okviru trenutne svetovne finančne krize (UL C 270, 25.10.2008, str. 2).

⁵ Glej Sporočilo Komisije o uporabi pravil o državni pomoči za podporne ukrepe v korist bank v okviru finančne krize od 1. januarja 2011 dalje (UL C 329, 7.12.2010, str. 7).

⁶ Glej „Sporočilo o podaljšanju 2011“ - Sporočilo Komisije o uporabi pravil o državni pomoči za podporne ukrepe v korist bank v okviru finančne krize od 1. januarja 2012 dalje (UL C 356, 6.12.2011, str. 7).

6. Za umestitev te porazdelitve bremena v širši okvir je treba spomniti, da je prestrukturiranje oziroma likvidacija banke pogosto stroškovno izdaten proces. Komisija je zaradi omejevanja pomoči za izvedbo prestrukturiranja oziroma za izpeljavo postopka redne likvidacije na najmanjšo potrebno že od vsega začetka finančne krize zahtevala, da banke, ki prejemajo pomoč, ohranijo kapital, ki je potreben za financiranje prestrukturiranja in se ne spuščajo v aktivnosti, ki bi znižale njihov razpoložljivi kapital. Od bank, ki so prejele pomoč, se je sicer že od začetka krize pričakovalo, da v izogib kapitalskim primanjkljajem uporabijo vsa razpoložljiva sredstva, vendar Komisija v začetnih fazah krize ni zahtevala konkretnije udeležbe delničarjev in podrejenih upnikov pri financiranju poslovnih neuspehov bank. Zato so bili stroški v večini pokriti z državno pomočjo, torej s strani davkoplačevalcev.
7. Državna dolžniška kriza je pokazala na bistvena razhajanja v zmožnostih držav članic v zvezi s pokrivanjem stroškov reševanja bank, zlasti zaradi razlik v trdnosti njihovih javnih financ. Po tem, ko se je ciprska vlada odločila, da bo stroške prestrukturiranja oziroma likvidacije svojih največjih bank⁷ deloma financirala z vpoklicem obstoječega kapitala in s tem omejila obseg makroekonomske pomoči države članice, so začeli stroški financiranja odražati različne verjetnosti, da bo oziroma ne bo prišlo do reševanja. Te naraščajoče razlike v stroških financiranja so bolj kot na lastni moči posamezne banke temeljile na fiskalni moči posamezne države. Posledično so zaradi različne moči javnih financ obstajali različni stroški financiranja za banke s podobno kreditno sposobnostjo, kar je na notranjem trgu začelo povzročati precejšnje težave.
8. Sredi leta 2012 so nato zunanji stresni testi španskega bančnega sektorja pokazali na kapitalske primanjkljaje številnih bank, od katerih jih osem ni moglo zbrati dovolj svežega zasebnega kapitala za pokritje primanjkljaja. Ker so bili ti kapitalski primanjkljaji s časovnega vidika odkriti v obdobju, ko so bili stroški financiranja španskega javnega dolga zelo visoki, se je Španija za pomoč pri prestrukturiranju in likvidaciji svojih bank obrnila na Evroskupino. Ta država članica se je nato s svojimi partnerji dogovorila, da bo – pred kakršnim koli izplačilom iz programa pomoči – zahtevala, naj delničarji in podrejeni upniki v celoti prispevajo k pokritju izgub. Kot posledica tega je bil nato v zelo kratkem času odpisan lastniški kapital delničarjev,

⁷ Tako sta bili dve največji banki te države članice (Laiki in Bank of Cyprus) prestrukturirani brez javnih sredstev in sicer na način, da je bilo breme obvezno porazdeljeno med upnike (delničarji, podrejeni in nadrejeni upniki ter imetniki vezanih vlog), ki so pokrili stroške v višini 8 milijard EUR.

terjatve podrejenih upnikov pa so se pretvorile v delnice, s čimer je bilo pokrito 23% vseh kapitalskih potreb navedenih osmih bank. Preostale kapitalske potrebe so bile pokrite z državno pomočjo, ki jo je Komisija odobrila z dvema sklepoma, sprejetima septembra in decembra 2012.

9. V luči potrebe po obvladovanju tveganj, ki so jih zaradi različnega zdravja javnih financ držav članic za delovanje notranjega trga povzročili razlikujoči se stroški financiranja bank, in ob upoštevanju španske izkušnje, ki je bila na trgih dobro sprejeta, je Komisija v svojih pravilih o državni pomoči spremenila zahteve glede porazdelitve bremena. V Sporočilu o bančništvu je tako pojasnjeno, da bodo dokapitalizacija in ukrepi za oslABLJENA sredstva odobreni šele po tem, ko so delničarji in podrejeni upniki v celoti prispevali k pokritju kapitalskih potreb banke. V praksi takšno „prispevanje v celoti“ pomeni, da se za pokritje izgub oziroma za ponovno vzpostavitev kapitalske osnove lastniški kapital delničarjev odpiše oziroma ustrezno zmanjša, terjatve podrejenih upnikov pa pretvorijo v lastniški kapital oziroma odpišejo, vendar še preden se sme preostanek primanjkljaja pokriti z državno pomočjo.
10. Na podlagi Sporočila o bančništvu je Komisija v decembru leta 2013 odobrila državno pomoč petim bankam in sicer državno pomoč za prestrukturiranje dveh največjih slovenskih bank, pomoč za reševanje srednje velike banke in pomoč za likvidacijo dveh manjših bank. Vse navedene banke so po opravljenem ugotavljanju kapitalskih potreb, ki je temeljilo na preverjanju ustreznosti kapitala in stresnih testih, še pred dodelitvijo pomoči izvedle tako odpis lastniškega kapitala v celoti kot tudi odpis podrejenega dolga v celoti. Obvezno porazdelitev bremena med delničarji in podrejenimi upniki je omogočila nacionalna zakonodaja, ki je bila sprejeta novembra 2013. S porazdelitvijo bremena je bilo pokrito 441 milijonov EUR oziroma 14,6 % vseh kapitalskih potreb treh največjih slovenskih bank.

Prvo vprašanje

11. Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvenem sprašuje ali je Sporočilo o bančništvu za države članice zavezujoče. Iz razlogov, ki bodo pojasnjeni v nadaljevanju, **Komisija meni, da Sporočilo o bančništvu držav članic ne zavezuje.**

12. V skladu s členom 107(1) PDEU je državna pomoč načeloma nezdržljiva z notranjim trgom.
13. V skladu s členom 108(3) PDEU države članice ne smejo spremeniti obstoječe oziroma dodeliti nove pomoči, ne da bi o tej nameri predhodno obvestile Komisijo in počakale na njeno odločitev v postopku preverjanja združljivosti načrtovane pomoči z notranjim trgom. Če državna pomoč izpolnjuje pogoje iz člena 107(2) PDEU, Komisija **mora** ugotoviti, da je ta združljiva z notranjim trgom, medtem ko v skladu s členom 107(3) PDEU takšno združljivost **lahko** ugotovi. Na podlagi te določbe je Komisija izključno pristojna za presojo združljivosti ukrepov pomoči z notranjim trgom⁸ in ima za izvajanje te pristojnosti široko diskrecijsko pravico glede dejavnikov, ki jih bo pri tem upoštevala.⁹
14. Pri izvrševanju svoje diskrecijske pravice iz člena 107(3) PDEU lahko Komisija sprejme smernice, v katerih določi elemente, na podlagi katerih bo presojala združljivost ukrepov pomoči, ki jih predlagajo države članice, z notranjim trgom¹⁰. Komisija v izogib kršitvam načela varstva upravičenih pričakovanj kot tudi načela enakega obravnavanja ne sme odstopiti od sprejetih smernic¹¹, razen če države članice obvesti, da bo zadevne smernice spremenila.¹² Smernice Komisije za presojanje združljivosti nove državne pomoči z notranjim trgom so naslovljene zgolj na Komisijo in ne ustvarjajo obveznosti za tretje osebe¹³.
15. Kadar država članica predlaga dodelitev državne pomoči s področja uporabe smernic Komisije in slednjo obvesti o svoji nameri, lahko predlagani ukrep pomoči oblikuje tako, da je skladen z zadevnimi smernicami, lahko pa tudi tako, da je z njimi v neskladju. V prvem primeru Komisija, ne da bi ob tem kršila neločljivo povezano določbo prava Unije o notranjem trgu, ne more nasprotovati predlaganemu ukrepu, saj bi s tem kršila načelo

⁸ Glej sodbo v zadevi C-275/10 *Residex Capital IV* – ECLI:EU:C:2011:814, točka 27, in sodbo v zadevi C-69/13 *Mediaset* – ECLI:EU:C:2014:71, točka 20.

⁹ Glej sodbo v zadevi 310/85 *Deufil* proti *Komisiji* – ECLI:EU:C:1987:96, točki 18 in 22, in sodbo v zadevi C-310/99 *Italija* proti *Komisiji* – ECLI:EU:C:2002:143, točka 45.

¹⁰ Glej sodbo v zadevi C-387/97 *Komisija* proti *Grčiji* – ECLI:EU:C:2000:356, točki 87 in 89, in sodbo v združenih zadevah C-75/05 P in C-80/05 P *Nemčija in drugi* proti *Kronofrance* – ECLI:EU:C:2008:482, točka 61.

¹¹ Glej sodbo v zadevi T-214/95 *Vlaams Gewest* proti *Komisiji* – ECLI:EU:T:1998:77, točka 89.

¹² Glej na primer točko 49 Sklepa Komisije C(2013) 4142 konč. z dne 27. junija 2013 – Državna pomoč SA. 36180 (2013/N) „Portugalska jamstvena shema v zvezi s posojilom EIB“ (UL C 220, 1.8.2013, str. 3), v kateri je Komisija naznanila odstop od veljavnega pristopa pri presoji združljivosti, čemur je sledila vključitev točke 61 v Sporočilo o bančništvu, ki posplošuje pristop v zvezi s presojanjem združljivosti. V zvezi s tem glej tudi sodbo v zadevi T-214/95 *Vlaams Gewest* proti *Komisiji* – ECLI:EU:T:1998:77, točka 89.

¹³ Po analogiji glej sodbo v zadevi C-360/09 *Pfleiderer* – ECLI:EU:C:2011:389, točka 21.

varstva upravičenih pričakovanj in načelo enakega obravnavanja.¹⁴ V drugem primeru pa mora Komisija, soočena z resnimi dvomi o združljivosti ukrepa z notranjim trgov, sprožiti postopek iz člena 108(2) PDEU, razen če države članice obvesti, da bo zadevne smernice spremenila. Postopek iz člena 108(2) se lahko zaključi bodisi tako, da Komisija sprejme zavrnilni sklep, ki je v luči zadevnih smernic utemeljen z nezdružljivostjo predlaganega ukrepa z notranjim trgov, bodisi tako, da Komisija odobri ukrep in države članice obvesti, da bo spremenila zadevne smernice.

16. Sklep, ki ga Komisija **sprejme v nasprotju s svojimi smernicami**, bosta sodišči Unije razglasili za ničnega.¹⁵ Če pa država članica meni, da je nezakonit zavrnilni sklep Komisije, ki ga je ta **sprejela v skladu s svojimi smernicami**, lahko pred sodišči Unije zahteva razglasitev ničnosti sklepa Komisije in v zvezi s smernicami uveljavlja ugovor nezakonnosti.
17. Sporočilo o bančništvu zato za državo članico, ki želi resno motnjo v svojem gospodarstvu odpraviti z dodelitvijo državne pomoči kreditnim institucijam, katerim je ta pomoč namenjena trajno in ki je ni mogoče zlahka preklicati, ni zavezujoče, saj lahko država članica Komisiji priglasí kakršenkoli ukrep, ki ga šteje za ustreznega. Če tak ukrep ni v skladu s smernicami Sporočila o bančništvu, lahko država članica Komisiji predlaga, da odstopi od zadevnih smernic, Komisija pa lahko nato ukrep odobri z utemeljitvijo, da bo zadevne v smernice prihodnje spremenila.
18. **Iz vsega navedenega zato izhaja, da Sporočilo o bančništvu za države članice ni zavezujoče.**

Drugo vprašanje

19. Z drugim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvenem sprašuje, ali točke od 40 do 46 Sporočila o bančništvu prekoračujejo pristojnosti Komisije, kot izhajajo iz členov od 107 do 109 PDEU. Komisija meni, da ne, in podaja naslednjo obrazložitev.

¹⁴ V zvezi s tem glej sodbo v zadevi C-313/90 *CIRFS in drugi proti Komisiji* – ECLI:EU:C:1991:220, točka 44.

¹⁵ Glej sodbo v zadevi T-35/99 *Keller in Keller Meccanica proti Komisiji* – ECLI:EU:T:2002:19, točka 77, in sodbo v združenih zadevah T-115/09 in T-116/09 *Electrolux in Whirlpool proti Komisiji* ECLI:EU:T:2012:76.

20. Najprej je treba spomniti, da je Komisiji v PDEU zaupana naloga, da preverja združljivost sprememb obstoječe ali predlagane nove pomoči z notranjim trgov. Pri izvajanju te naloge lahko Komisija sprejme smernice in v njih določi meje, znotraj katerih bo izvrševala svojo diskrecijsko pravico iz člena 107(3) PDEU. S sprejetjem takih smernic Komisija ne prekoračuje svojih pristojnosti iz PDEU, razen v primeru, da z njimi krši pravo Unije.¹⁶
21. Temu je treba dodati, da ima Komisija pri presoji združljivosti državne pomoči z notranjim trgov dolžnost zagotavljati, da je pomoč omejena na najmanjšo potrebno, s čimer se zagotavlja doseganje namena te pomoči¹⁷. Če pomoč ni omejena na najmanjšo potrebno, bo upravičenec državne pomoči prejel večjo korist, kot je bila dejansko potrebna za doseg do sledovanega cilja. Posledično bo državna pomoč povzročila večje izkrivljanje konkurence, kot bi bilo potrebno. Zato bosta sodišči Unije za ničnega razglasili sklep o odobritvi pomoči za prestrukturiranje podjetja v težavah, ki je izdan v nasprotju s smernicami Komisije, če pomoč ni omejena na najmanjšo potrebno, saj je to bistvenega pomena pri izdaji sklepa o odobritvi pomoči za prestrukturiranje.¹⁸
22. Nujnost pomoči je osrednji pogoj, ki se presoja pri ugotavljanju združljivosti državne pomoči z notranjim trgov¹⁹ na podlagi člena 107(3) PDEU²⁰. Z vidika ugotavljanja združljivosti je nujnost element, v zvezi s katerim ima Komisija široko diskrecijsko pravico in v smernicah lahko Komisija vnaprej določi, kako jo bo izvrševala. Še več – ker se diskrecijska pravica izvršuje v spremenljivih pogojih notranjega trga, je povsem mogoče, da se bo teža, ki jo Komisija pripisuje različnim dejavnikom, skozi čas razlikovala, saj bo odražala spremembe pogojev notranjega trga.

¹⁶ V zvezi s tem glej sodbo v zadevi C-313/90 *CIRFS in drugi proti Komisiji* – ECLI:EU:C:1991:220, točki 34 in 36, in sodbo v zadevi C-667/13 *Banco Privado Português in Massa Insolvente do Banco Privado Português* – ECLI:EU:C:2015:151, točka 69.

¹⁷ Glej sodbo v zadevi T-551/10 *Fri-El Acerra proti Komisiji* – ECLI:EU:T:2013:430, točka 49 in v njej citirana sodna praksa.

¹⁸ Glej sodbo v zadevi T-349/03 *Corsica Ferries France proti Komisiji* ECLI:EU:T:2005:221, točki 270 in 319.

¹⁹ Glede na prakso sodišč Unije za uporabo izjeme iz člena 107(3) ni dovolj, da je državna pomoč skladna z enim od ciljev členov 107(3)(a), (b), (c) ali (d) PDEU, temveč mora biti hkrati tudi nujna za doseg teh ciljev. Glej sodbo v zadevi 730/79 *Philip Morris proti Komisiji* - ECLI:EU:C:1980:209, točka 17, in sodbo v zadevi T-187/99 *Agrana Zucker und Stärke proti Komisiji* - ECLI:EU:T:2001:149, točka 74.

²⁰ In tudi na podlagi člena 107(2) PDEU, saj pomoč, ki ni nujno potrebna, že po definiciji prekoračuje omejitve, v okviru katerih so kategorije državnih pomoči na podlagi te določbe združljive z notranjim trgov.

23. V Sporočilu o bančništvu je Komisija posodobila okvir, ki ga je za preverjanje elementa nujnosti državne pomoči (v obliki dokapitalizacije bank v težavah) pred tem določila v Sporočilu o prestrukturiranju.²¹ S Sporočilom o bančništvu sta bili tako uvedeni dve novosti, ki sta namenjeni zmanjševanju obsega državne pomoči, ki bi jo utegnile potrebovati banke v težavah (oziroma sta v najboljšem primeru namenjeni celo temu, da potreba po državni pomoči v celoti odpade). Prva novost je zahteva, da mora banka, ki potrebuje državno pomoč za prestrukturiranje, še preden ji država članica dodeli državno pomoč, predložiti t.im. načrt za zbiranje kapitala, v katerem so določeni ukrepi, ki jih bo banka sprejela za to, da bo z lastnimi prizadevanji zmanjšala kapitalski primanjkljaj.²² Druga novost pa je zahteva, da morajo še preden država članica banki v težavah dodeli pomoč za odpravo kapitalskega primanjkljaja, delničarji in podrejeni upniki (tj. osebe, ki so v banko vlagale upoštevajoč tveganje, da v primeru slabega poslovanja banke ne bodo poplačane) deliti breme odprave kapitalskega primanjkljaja.²³
24. Točka 41 Sporočila o bančništvu v zvezi s tem določa, da ustrezna porazdelitev bremena vključuje pokritje izgub z lastniškim kapitalom **delničarjev**.²⁴
25. S to zahtevo, da morajo delničarji v celoti pokriti izgube še pred dodelitvijo pomoči banki v težavah, se zagotavlja, da bo vsakršna pomoč države članice resnično nujna. Že zaradi same narave vložka lastniškega kapitala so namreč delničarji prvi, ki nosijo breme za izgubo podjetja, v katerega so vložili.²⁵ Če bi lahko banka, ki se je znašla v težavah, svoj kapitalski primanjkljaj zmanjšala ali odpravila tako, da bi izgube pokrila z lastniškim kapitalom delničarjev, vendar tega ni storila, ker je prejela državno pomoč, bi lahko Komisija upravičeno štela, da je znesek pomoči presegel tistega, ki je bil nujno potreben za doseg njenega namena (tj. odprava kapitalskega primanjkljaja). Zaradi nepotrebnosti bo zato Komisija podvomila o združljivosti take pomoči z notranjim trgom.

²¹ V točki 22 Sporočila o prestrukturiranju je pojasnjeno, da se porazdelitev bremena zahteva zato, da se pomoč omeji na najmanjšo potrebno in da odraža načelo sorazmernosti.

²² Načrt zbiranja kapitala je pojasnjen v točkah od 35 do 39 Sporočila o bančništvu.

²³ Obseg porazdelitve bremena, kot ga v Sporočilu o bančništvu zahteva Komisija, je določen v točkah od 40 do 46 tega sporočila.

²⁴ Glej tudi točko 45 Sporočila o bančništvu.

²⁵ Komisija zato upravičeno meni, da bi varovanje delničarjev pred posledicami njihovih slabih naložbenih odločitev ustvarilo moralno tveganje in oslabilo tržno disciplino. Glej točko 40 Sporočila o bančništvu.

26. V primerih, kadar izgub ni mogoče v celoti pokriti z lastniškim kapitalom, predvideva Sporočilo o bančništvu dva scenarija za porazdelitev bremena med **podrejene upnike**.²⁶ Prvi scenarij se uporabi, kadar kapitalski delež banke, ki je ugotovila kapitalski primanjkljaj, ostaja nad regulativnim minimumom EU, drugi pa kadar banka ne izpolnjuje več minimalnih regulativnih kapitalskih zahtev. Za prvi scenarij točka 43 Sporočila o bančništvu določa, da je treba v primeru nezmožnosti banke, da z lastnimi prizadevanji odpravi kapitalski primanjkljaj, podrejene dolžniške instrumente pretvoriti v lastniški kapital še pred dodelitvijo državne pomoči. Za drugi scenarij pa točka 44 Sporočila o bančništvu določa, da je treba podrejene dolžniške instrumente pretvoriti ali odpisati še pred dodelitvijo državne pomoči.
27. Točka 46 Sporočila o bančništvu za oba scenarija jasno določa, da podrejeni upniki z ekonomskega vidika ne bi smeli prejeti manj, kot bi bil njihov instrument vreden, če državna pomoč ne bi bila dodeljena (t.im. „načelo, da noben upnik ne utрпи večjih izgub, kot bi jih sicer“). Poleg tega je v točki 45 Sporočila o bančništvu navedeno, da Komisija ne bo zahtevala porazdelitve bremena, kakršna se v točkah 43 in 44 istega sporočila pričakuje od podrejenih upnikov, kadar bi izvajanje takih ukrepov ogrozilo finančno stabilnost ali povzročilo nesorazmerne rezultate.
28. Z zahtevo, da morajo podrejeni upniki s pretvorbo oziroma odpisom svojih terjatev prispevati k zmanjšanju kapitalskega primanjkljaja banke, ne da bi pri tem v ekonomskem smislu utrpeli večje izgube, kot bi jih, če banki državna pomoč ne bi bila dodeljena, se še enkrat zagotavlja, da bo državna pomoč omejena na najmanjšo potrebno. Podrejeni dolžniški instrumenti, ki jih izdajajo banke, so mnogo bolj tvegani od nadrejenih dolžniških instrumentov. Zaradi te visoke stopnje tveganja daje banka imetnikom podrejenih dolžniških instrumentov za kapital, ki ji ga dajo na voljo, večje donose, kot nadrejenim upnikom. Že zaradi same narave take naložbe tudi podrejeni upniki tvegajo, da bodo prvi krili izgube banke, če se ta znajde v težavah in nima sredstev za pokrivanje svojih obveznosti.²⁷ Če bi lahko banka, ki se je znašla v težavah, svoj kapitalski primanjkljaj zmanjšala ali odpravila tako, da bi izgube pokrila s sredstvi, ki so jih vanjo vložili podrejeni upniki, vendar tega ni storila, ker je prejela državno

²⁶ V točki 42 Sporočila o bančništvu je pojasnjeno, da Komisija v okviru porazdelitve bremena ne bo zahtevala prispevkov **imetnikov nadrejenih dolžniških instrumentov** banke.

²⁷ Komisija zato upravičeno meni, da bi varovanje podrejenih upnikov pred posledicami njihovih slabih naložbenih odločitev ustvarilo moralno tveganje in oslabilo tržno disciplino. Glej točko 40 Sporočila o bančništvu.

pomoč, bi lahko Komisija upravičeno štela, da je znesek pomoči presegel tistega, ki je bil nujno potreben za doseg njenega namena (tj. odprava kapitalskega primanjkljaja). Zaradi nepotrebnosti bi zato Komisija podvomila o združljivosti take pomoči z notranjim trgom.

29. Vsled navedenega je mogoče ovreči dvome, ki jih je predložitveno sodišče izrazilo v zvezi z zahtevo po porazdelitvi bremena med delničarji in podrejenimi upniki banke s kapitalskim primanjkljajem, kot je določena v Sporočilu o bančništvu. Ta zahteva izhaja iz določb PDEU o državnih pomočeh, saj ni porazdelitev bremena nič drugega kot izraz načela, v skladu s katerim mora biti vsaka državna pomoč nujno potrebna. To načelo pa je obvezna predpostavka za združljivost državne pomoči z notranjim trgom.²⁸
30. Komisija zato zaključuje, da točke od 40 do 46 Sporočila o bančništvu ne prekoračujejo njenih pristojnosti iz členov od 107 do 109 PDEU.

Tretje vprašanje

31. Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvenem sprašuje, ali je porazdelitev bremena med delničarji in podrejenimi upniki bank s kapitalskim primanjkljajem, kot je zahtevana v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, glede delnic in dolžniških instrumentov, izdanih pred objavo navedenega sporočila, skladna z načelom varstva upravičenih pričakovanj. Komisija meni, da je odgovor na to vprašanje pritrdilen in sicer iz naslednjih razlogov.
32. Kot je bilo že poudarjeno, je na podlagi člena 107(1) PDEU državna pomoč v pravu Unije načeloma prepovedana. Iz te prepovedi izhaja, da država članica na podlagi prava Unije ne more biti zavezana dodeliti državno pomoč. Prejemnikom državne pomoči načeloma ne gredo nikakršna upravičena pričakovanja, da bodo upravičeni prejeti državno pomoč za ukrepe, ki niso bili priglašeni Komisiji in z njene strani tudi odobreni. Nujna posledica tega je, da niti vlagatelji v podjetja, ki bi bila morda upravičena do državne pomoči, ne morejo imeti upravičenih pričakovanj, da bodo ta podjetja upravičena do dodelitve državne pomoči, če pomoč ni bila priglašena Komisiji in z njene strani tudi odobrena. Poleg tega je treba vnovič spomniti, da ima Komisija široko

²⁸

Glej sodbo v zadevi 730/79 *Philip Morris proti Komisiji* – ECLI:EU:C:1980:209, točka 17.

diskrecijo pri presoji tega, ali se določena državna pomoč šteje za združljivo z notranjim trgovom v skladu s členom 107(3) PDEU²⁹ in da lahko skozi čas spreminja svoje vrednotenje zahtev za ugotavljanje združljivosti.

33. Kot navaja predložitveno sodišče, morajo biti za nastop upravičenih pričakovanj iz prava Unije izpolnjeni trije pogoji.³⁰ Vendar nobeden od teh pogojev ni izpolnjen za nastanek upravičenega pričakovanja delničarjev in podrejenih upnikov banke s kapitalskim primanjkljajem, katerih delnice oziroma podrejeni dolžniški instrumenti so bili izdani pred objavo Sporočila o bančništvu, v kolikor se je njihovo pričakovanje nanašalo na možnost, da bo država članica taki banki dodelila pomoč brez hkratne obveznosti vlagateljev, da še pred dodelitvijo državne pomoči delijo breme odprave kapitalskega primanjkljaja.
34. Ob upoštevanju pojasnil iz točke 32 tega pisnega stališča zato vlagatelji v banke nikoli ne morejo uživati pričakovanja, ki bi ga priznavalo pravo Unije, da bo banka, v katero so vložili sredstva, upravičena do dodelitve državne pomoči za pokritje kapitalskega primanjkljaja. Iz istih razlogov smejo ti vlagatelji še manj utemeljeno pričakovati, da bodo banke upravičene do dodelitve državne pomoči, ne da bi se pred tem najprej obrnile na vlagatelje, da zmanjšajo oziroma odpravijo kapitalski primanjkljaj. Zato tretji pogoj za nastanek upravičenih pričakovanj vlagateljev (tj. da morajo biti dana jamstva skladna z veljavnimi pravom Unije) ni izpolnjen.
35. Poleg tega iz predložitvenega sklepa ni razvidno nikakršno jamstvo institucije Unije (in še manj Komisije), da se bo bankam s kapitalskim primanjkljajem dodelila državna pomoč, ne da bi pred tem njeni delničarji in podrejeni upniki prvi delili breme pokritja izgub. Zato nista izpolnjena niti prvi niti drugi pogoj za nastanek upravičenih pričakovanj.
36. Predložitveno sodišče v okviru svojega tretjega vprašanja navaja možnost, da je Sporočilo o bančništvu pravno pomanjkljivo, ker ne predvideva prehodnega obdobja za države članice, v katerem bi se te lahko prilagodile novim pogojem za dodeljevanje pomoči.

²⁹ Glej sodbo v zadevi C-303/88 *Komisija proti Italiji* –ECLI:EU:C:1991:136, točka 34.

³⁰ V zvezi s tem glej sodbo v združenih zadevah C-182/03 in C-217/03 *Belgija proti Komisiji* – ECLI:EU:C:2006:416, točka 147.

37. V zvezi s tem Komisija opozarja, da se z vidika varstva upravičenih pričakovanj element obstoja prehodnega obdobja ne upošteva. Ko podlaga za kakršnokoli upravičeno pričakovanje (kot bi bilo v primeru, če bi takšno pričakovanje obstajalo do objave Sporočila o bančništvu [*quod non!*]) enkrat odpade, oseba ne more več uveljavljati pričakovanj, ki jih je imela pred tem.
38. Država članica še zlasti ne more pričakovati, da bo Komisija nespremenljivo vztrajala pri svojem pristopu za presojo združljivosti državnih pomoči z notranjim trgom, ne da bi to izrecno zagotovila.³¹ Države članice si takega pričakovanja nikakor ne morejo ustvariti, saj ima Komisija v skladu s členom 107(3) PDEU široko diskrecijsko pravico, v okviru katere se lahko njena presoja zaradi razvoja notranjega trga spreminja.³² Države članice se torej ne morejo pritoževati nad neobstojem prehodnega obdobja za prilagoditev na nov pristop za presojo združljivosti, s katerim se pri omejevanju državne pomoči na najmanjšo potrebno uveljavlja prevladujoči javni interes.³³
39. Ker države članice ne morejo imeti upravičenega pričakovanja, ki bi od Komisije terjalo določitev predhodnega obdobja za prilagoditev na nove zahteve glede združljivosti, kot so vsebovane v Sporočilu o bančništvu, Komisija ne vidi na kakšni podlagi bi bil vlagatelj v banke s kapitalskim primanjkljajem upravičeni do prehodnega obdobja.
40. Vsled navedenega so točke od 40 do 46 Sporočila o bančništvu skladne z načelom varstva upravičenih pričakovanj.

Četrto vprašanje

41. S četrtem vprašanjem predložitveno sodišče v bistvenem sprašuje, ali je porazdelitev bremena med delničarji in podrejenimi upniki bank s kapitalskim primanjkljajem, kot je zahtevana v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, skladna s temeljno pravico do

³¹ Pravzaprav Komisija pogosto določi časovno obdobje, v katerem bo sledila svojem pristopu za presojo združljivosti, določenemu v zadevnih smernicah, vendar to ne velja za vse take smernice, niti ni podana obveznost, da se takšno časovno obdobje omeji. Kot primer smernic, v katerih je časovno obdobje zaprto, glej Sporočilo o prestrukturiranju. Kot primer smernic, v katerih je časovno obdobje odprto, glej Sporočilo o podaljšanju 2011 in Sporočilo o bančništvu.

³² V zvezi s tem glej sodbo v združenih zadevah C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P *Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji* – ECLI:EU:C:2005:408, točki 229 in 230.

³³ V zvezi s tem glej sodbo v zadevi C-183/95 *Affish proti Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees* – ECLI:EU:C:1997:373, točka 57.

zasebne lastnine, kot je v pravu Unije urejena v členu 17(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).

42. Že na samem začetku obravnave tega vprašanja želi Komisija v zvezi s situacijami, urejenimi v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, poudariti dvoje. Prvič, institucije Unije s Sporočilom o bančništvu ne omejujejo izvrševanja pravice do zasebne lastnine delničarjev in podrejenih upnikov bank s kapitalskim primanjkljajem. Komisija je že razložila, da ni državam članicam naložena nikakršna obveznost dodelitve državne pomoči, zato te tudi niso dolžne ravnati v skladu s shemo, kot je bila uvedena s Sporočilom o bančništvu. Drugič, države članice z dodeljevanjem državnih pomoči in predlaganjem državnih pomoči v odobritev Komisiji ne izvajajo prava Unije v smislu člena 51(1) Listine. Zato je vprašanje predložitvenega sodišča mogoče razumeti zgolj v smislu, ali je Komisija s sprejetjem Sporočila o bančništvu, natančneje njegovih točk od 40 do 46, v zvezi s temeljno pravico do zasebne lastnine delničarjev in podrejenih upnikov bank s kapitalskim primanjkljajem spodbudila države članice h kršenju materialnopravne norme iz člena 17 Listine, s čimer naj bi sama kršila navedeni člen. Po mnenju Komisije je odgovor na to vprašanje nikalen in sicer iz razlogov, ki bodo pojasnjeni v nadaljevanju.
43. V skladu s členom 52(1) Listine se izvrševanje pravice do zasebne lastnine lahko omeji. Omejevanje mora, prvič, temeljiti na zakonu, drugič, spoštovati bistveno vsebino navedene pravice in tretjič, dejansko ustrezati ciljem splošnega interesa, ki jih priznava Unija ter biti potrebno v skladu z načelom sorazmernosti³⁴.
44. Komisija pritruje ugotovitvi predložitvenega sodišča, da imajo delničarji pravico do zasebne lastnine na svojih delnicah. Šteje tudi, da so pravice imetnikov podrejenih dolžniških instrumentov, ki izhajajo iz njihovih terjatev, zajete v členu 1 prvega Protokola k Evropski konvenciji o človekovih pravicah in s tem tudi v členu 17 Listine. Komisija obenem izpostavlja, da pomenijo ukrepi porazdelitve bremena, kot so razdelani v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu (odpis kapitala, izbris delnic, pretvorba obveznic v delnice), razlastitev obeh skupin. Vendar Komisija poudarja, da tako okoliščine, v katerih se uporabijo točke od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, kot tudi

³⁴ Glej zadevo C-177/90 *Kühn* proti *Landwirtschaftskammer Weser-Ems* ECLI:EU:C:1992:2, točka 16, in člen 52(1) Listine.

njegove vsebinske zahteve zagotavljajo, da je vsakršno omejevanje pravice do zasebne lastnine obeh skupin skladno s členom 52(1) Listine.

45. Prvi pogoj iz člena 52(1) Listine, da mora vsakršno omejevanje pravice do zasebne lastnine temeljiti na zakonu, se v okoliščinah iz postopka v glavni stvari ne upošteva, saj ukrepi razlastitve v obravnavani zadevi, kot je bilo že navedeno, ne izvirajo iz institucij Unije temveč iz države članice. Zato mora biti pravna podlaga za take ukrepe določena v pravnem redu države članice.
46. Naslednji pogoj iz člena 52(1) Listine, da mora omejevanje izvrševanja zadevne pravice ustrezati ciljem splošnega interesa, ki jih priznava Unija, je izpolnjen, saj je cilj ukrepov porazdelitve bremena ta, da se države članice izognejo dodeljevanju tistih državnih pomoči, ki niso nujno potrebne. Stroga načelna prepoved dodeljevanja državnih pomoči in zahteva, da se vsaka državna pomoč, za katero se ugotovi združljivost z notranjim trgom, omeji na najmanjšo potrebno, sta bistveni za ohranitev enovitosti notranjega trga brez neupravičenega izkrivljanja konkurence na njem, kar je v skladu s členom 3(1) PEU in Protokolom št. 27 k PEU in PDEU o notranjem trgu in konkurenci.
47. Kar zadeva vprašanje, ali je omejevanje pravice do zasebne lastnine za namene člena 52(1) Listine sorazmerno, je treba vnovič spomniti, da so državne pomoči v pravu Unije načeloma prepovedane in da vlagatelji v določeno podjetje nimajo pravice oziroma zahtevka, da se vrednost njihovega vložka poveča z dodelitvijo državne pomoči temu podjetju.
48. V zvezi z delničarji bank s kapitalskim primanjkljajem poskuša Sporočilo o bančništvu zagotoviti zgolj to, da je še pred dodelitvijo državne pomoči za odpravo tega primanjkljaja njihov lastniški kapital prizadet enako kot bi bil, če državna pomoč ne bi bila dodeljena. Povedano z drugimi besedami, Sporočilo o bančništvu zahteva, da se bančne izgube pokrijejo z lastniškim kapitalom še preden se dodeli kakršnakoli državna pomoč za odpravo bančnega primanjkljaja, kot bi se z lastniškim kapitalom pokrile iste izgube, če državna pomoč ne bi bila dodeljena. Zato ni mogoče trditi, da točke od 40 do 46 Sporočila o bančništvu nesorazmerno omejujejo pravico delničarjev do zasebne lastnine, saj dodelitev državne pomoči banki njene delničarje ohranja v enakem položaju, kot bi bili, če državna pomoč banki ne bi bila dodeljena.

49. V zvezi s podrejenimi upniki bank s kapitalskim primanjkljajem pa točka 46 Sporočila o bančništvu vsebuje načelo, da s porazdelitvijo bremena v obeh scenarijih, predvidenih v točkah 44 in 45 istega sporočila, noben upnik ne sme utrpeti večjih izgub, kot bi jih, če državna pomoč ne bi bila dodeljena. Sporočilo o bančništvu tako temelji na postulatu, da mora vsaka država članica, ki namerava dodeliti pomoč za odpravo kapitalskega primanjkljaja določene banke, sprejeti ukrepe, katerih učinek na vrednost terjatev podrejenih upnikov bo enak učinku v situaciji, v kateri državna pomoč ne bi bila dodeljena. Točke od 40 do 46 Sporočila o bančništvu zato ne omejujejo pravice podrejenih upnikov do zasebne lastnine, saj jih dodelitev državne pomoči banki, katere dolžniške instrumente imajo v lasti, ohranja v enakem položaju kot bi bili, če državna pomoč ne bi bila dodeljena.
50. Po mnenju Komisije za nobeno od obeh skupin ni mogoče trditi, da ji je naloženo „prekomerno breme“. Delničarji in podrejeni upniki bank zaradi dodelitve državne pomoči nikakor niso na slabšem, kot bi bili, če državna pomoč banki s kapitalskim primanjkljajem, v katero so vložili svoja sredstva, ne bi bila dodeljena. V zvezi s tem je treba ponovno spomniti na to, da so v pravu Unije državne pomoči načeloma prepovedane in da nobeno podjetje ne more zahtevati, da se mu državna pomoč dejansko dodeli. Iz tega izhaja, da je za preučitev omejevanja pravice do zasebne lastnine vlagateljev, od katerih se v Sporočilu o bančništvu za ugotovitev združljivosti državne pomoči z notranjim trgov zahteva porazdelitev bremena, edini upošteveni scenarij tisti, v katerem državna pomoč sploh ne bi bila dodeljena, nikakor pa ne scenarij v katerem bi bila državna pomoč dodeljena pod pogoji, ki bi za banke, njihove lastnike oziroma podrejene upnike pomenili manjše breme. Komisija ponavlja, da je edini pravilni scenarij tisti, v katerem državna pomoč sploh ne bi bila dodeljena. V tem scenariju delničarji in podrejeni upniki ne bi bili nič na slabšem, kot so ob upoštevanju pravil iz točk od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, zato v ekonomskem smislu nikakor ni mogoče trditi, da so podvrženi bremenu, še manj pa prekomernemu.
51. Prav tako ni mogoče trditi, da Sporočilo o bančništvu delničarje in podrejene upnike razlašča brez kakršnegakoli nadomestila. Če je namreč vrednost delnic banke s kapitalskim primanjkljajem, ki ji državna pomoč ni bila dodeljena, nič, potem delničarji, katerih lastniški kapital je bil uporabljen za odpravo kapitalskega primanjkljaja banke preden je bila tej dodeljena državna pomoč, ne morejo biti upravičeni do nadomestila. Podobno velja v primeru, kadar izgub banke ni več mogoče pokriti z lastniškim

kapitalom in banka še naprej ne izpolnjuje minimalnih regulativnih kapitalskih zahtev za normalno poslovanje. V tem primeru niti podrejenim upnikom take banke ne pripade nadomestilo, dokler ekonomska vrednost njihovih terjatev ne pade pod tisto raven, kakršna bi bila, če državna pomoč banki ne bi bila dodeljena.

52. Nadalje je treba spomniti, da je Evropsko sodišče za človekove pravice v zvezi s členom 1 prvega Protokola presodilo, da „navedeni člen vselej ne zagotavlja pravice do polne odškodnine, saj lahko upravičljivi razlogi javnega interesa terjajo manjše nadomestilo od polne tržne vrednosti“³⁵. Polna tržna vrednost delnic oziroma terjatev podrejenih upnikov predstavlja zgornjo mejo višine nadomestila, ki jo navedena določba zahteva v primeru razlastitve. Sporočilo o bančništvu zahteva spoštovanje načela, da ne sme noben upnik utrpeti večjih izgub, kot bi jih sicer. Delničarji in podrejeni upniki bodo zato prejeli polno tržno vrednost njihovih terjatev³⁶ zoper banko upravičenko, vendar mora biti ta tržna vrednost ocenjena na podlagi situacije, kakršna bi obstajala, če banki državna pomoč ne bi bila dodeljena.
53. Predložitveno sodišče opozarja tudi na dejstvo, da točke od 40 do 46 Sporočila o bančništvu na eni strani terjajo porazdelitev bremena med delničarji in podrejenimi upniki banke s kapitalskim primanjkljajem, na drugi strani pa tega ne terjajo od lastnikov zajamčenih vlog in drugih nadrejenih dolžniških instrumentov. Po mnenju predložitvenega sodišča tako za rešitev banke, zagotovitev stabilnosti finančnega sistema in ohranitev konkurence prispevajo samo določene kategorije upnikov, vsi drugi upniki in celotni finančni sistem pa imajo koristi.
54. Komisija mora v zvezi s tem potrditi domnevo predložitvenega sodišča, v skladu s katero pristop Sporočila o bančništvu temelji na različni stopnji tveganja, ki ga prevzamejo delničarji in drugi razredi upnikov, v trenutku ko se odločijo za vlaganja v banko. V okviru širokega prostega preudarka, ki ga ima Komisija pri izvajanju svoje diskrecijske pravice iz člena 107(3) PDEU, je ta pri določanju obsega zahtevane porazdelitve bremena upravičeno upoštevala stopnje tveganja, ki ga vlagatelji v banke prevzamejo. Pri tem je treba spomniti, da se stopnja tveganja odraža v višini donosa, ki ga banka

³⁵ Glej sodbo ESČP v zadevi *Holy Monasteries* proti *Grčiji* z dne 9. decembra 1994. Serija A št. 301-A, strani 34 in 35, točki 70 in 71.

³⁶ Polna tržna vrednost se ocenjuje na podlagi vseh upoštevanih informacij o položaju banke upravičenke v trenutku, ko se država članica odloči, da bo zahtevala porazdelitev bremena med delničarji in podrejenimi upniki.

izplača za prejeti kapital³⁷. Pri določanju meril za ugotavljanje, ali je državna pomoč banki združljiva z notranjim trgov, je torej Komisija upravičena upoštevati različne stopnje tveganja, ki ga nosijo delničarji, podrejeni upniki ali imetniki depozitov. Zato različno obravnavanje različnih kategorij ponudnikov kapitala, kot je predvideno v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, v nobenem primeru ne kaže na nesorazmerno omejevanje pravice do zasebne lastnine delničarjev in podrejenih upnikov bank s kapitalskim primanjkljajem.

55. Naposled je treba v tej zvezi še dodati, da je v točki 42 Sporočila o bančništvu resda pojasnjeno, da Komisija od lastnikov **nadrejenih** dolžniških instrumentov (zlasti iz naslova zajamčenih vlog, nezajamčenih vlog, obveznic in vseh drugih oblik nadrejenih dolžniških instrumentov) ne bo zahtevala porazdelitve bremena, vendar državam članicam še vedno preostane možnost, da po potrebi prostovoljno razširijo porazdelitev bremena. Tako lahko slednje še bolj zmanjšajo obseg izgub, ki bi jih sicer krili davkoplačevalci, in breme prenesejo na tiste, ki so bankam zagotovili kapital v zameno za večje nadomestilo, ki se izplača zaradi večjega tveganja za morebitno izgubo kapitala³⁸. Tako je v primeru reševanja portugalske banke Banco Espírito Santo („BES“), za katero je Komisija Portugalski odobrila 4.9 milijarde EUR državne pomoči za ustanovitev premostitvene banke, ta država članica zahtevala porazdelitev bremena tudi od povezanih oseb, katerih depoziti so bili izpostavljeni izgubam, ki jih je povzročila banka BES. Na ta način je država članica zmanjšala znesek pomoči za ustanovitev premostitvene banke, ki je prevzela izvajanje nekaterih storitev BES.³⁹
56. Kar zadeva pogoj iz člena 52(1) Listine, da mora vsakršno omejevanje spoštovati bistveno vsebino pravice, Komisija meni, da točke od 40 do 46 Sporočila o bančništvu izpolnjujejo ta pogoj, saj je omejevanje omejeno na strogo zahtevani minimum, določeno pa je tudi pošteno nadomestilo.

³⁷ Bodisi preko dividend bodisi preko zneska kupona, ki ga izplača za dolžniške instrumente ali preko ponujene stopnje obrestne mere za depozite.

³⁸ Kot že navedeno, se je Ciper pri prestrukturiranju svojih dveh največjih bank uspel izogniti vpoklicu državnega kapitala s tem, da je zagotovil, da so vse stroške krili lastniki in upniki navedenih bank, vključno z imetniki depozitov.

³⁹ Glej točko 89 Sklepa Komisije C(2014) 5682 konč. z dne 3. avgusta 2014 o državni pomoči SA.39250 (2014/N) – Portugalska, Reševanje banke Banco Espírito Santo, S.A. (UL C 393, 7.11.2014, str. 11). Že pred sprejetjem Sporočila o bančništvu pa so nekatere države članice v zvezi s porazdelitvijo bremena uvedle strožje zahteve od tistih, ki jih je kot minimalne za odobritev pomoči za prestrukturiranje ali likvidacijo zahtevala Komisija – glej Sklep Komisije C(2012) 148 konč. z dne 25. januarja 2012 o državni pomoči SA.33485 (2011/N) – Danska, Program prestrukturiranja banke Amagerbanken (UL C 77, 16.03.2012, p. 1), točke 106, 108, 122 in 123.

57. Posledično velja, da je porazdelitev bremena med delničarji in podrejenimi upniki banke s kapitalskim primanjkljajem, kot je določena v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, skladna s temeljno pravico prava Unije do zasebne lastnine, kakor je urejena v členu 17(1) Listine.

Peto vprašanje

58. S petim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvenem sprašuje, ali so točke od 40 do 46 Sporočila o bančništvu v nasprotju s členi 29, 34, 35 in členi od 40 do 42 Direktive 2012/30/EU⁴⁰. Po mnenju Komisije niso.
59. Členi 29, 34, 35 in členi od 40 do 42 Direktive 2012/30/EU v splošnem določajo vključitev skupščine delničarjev delniške družbe pri sprejemanju odločitev o povišanju oziroma zmanjšanju osnovnega kapitala. Predložitveno sodišče meni, da jezikovna razlaga Direktive 2012/30/EU kaže na neskladje med navedeno direktivo in točkami od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, ker slednje „predvideva spremembe osnovnega kapitala banke, o katerih ne odloča skupščina delničarjev banke (oziroma prizadeti delničarji) niti z njimi ne soglaša, in za katere ni potrebno, da bi bile odobrene v statute banke“⁴¹.
60. Elementi porazdelitve bremena, ki jih bo Komisija iskala v postopku ugotavljanja ali je morebitna državna pomoč banki s kapitalskim primanjkljajem združljiva z notranjim trgov, so navedeni v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu. Kot je Komisija že razložila, so ti elementi namenjeni temu, da se pomoč omeji na najmanjšo potrebno in da se z njo ne ustvarja moralno tveganje, ki slabi tržno disciplino. V točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu Komisija opiše učinke, za katere pričakuje, da jih bo zadevna država članica dosegla oziroma zagotovila (pokritje izgub z lastniškim kapitalom in pretvorba ali odpis podrejenega dolga). Na istem mestu določi tudi zaporedje, v katerem naj bi navedeni učinki nastopili glede na trenutek dodelitve državne pomoči (načeloma pred vsako dodelitvijo pomoči). Nasprotno pa Sporočilo o bančništvu molči o načinih, na

⁴⁰ Direktiva 2012/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o uskladitvi zaščitnih ukrepov za varovanje interesov družbenikov in tretjih oseb, ki jih države članice zahtevajo od gospodarskih družb v pomenu drugega odstavka člena 54 Pogodbe o delovanju Evropske unije, glede ustanavljanja delniških družb ter ohranjanja in spreminjanja njihovega kapitala, zato da se oblikujejo zaščitni ukrepi z enakim učinkom v vsej Skupnosti (UL L 315, 14.11.2012, str. 74).

⁴¹ Glej točko 56 predložitvenega sklepa.

katere se lahko ti učinki dosežejo. Še več, ne vsebuje ne materialnopravnih ne procesnopravnih norm, ki naj bi jih države članice za doseg te učinkov uporabile.

61. Vendar neobstoj posebnih zahtev glede natančnejše ureditve načinov doseganja ciljev porazdelitve bremena ne preseneča. Združljivost državne pomoči banki, ki ima kapitalski primanjkljaj, z notranjim trgom namreč nima zveze z mehanizmi, s katerimi se povišuje oziroma znižuje obstoječi osnovni kapital banke. V zvezi s tem velja opozoriti, da so lahko banke s kapitalskim primanjkljajem v obdobju pred sprejetjem Sporočila o bančništvu ta primanjkljaj zmanjšale s prostovoljno porazdelitvijo bremen, ne da bi bili pri tem vključeni pristojni državni organi.⁴²
62. Povzeto torej velja, da Sporočilo o bančništvu ni v neskladju z Direktivo 2012/30/EU. Čeprav predložitveno sodišče navede, da obstaja „možnost, da je Sporočilo o bančništvu v neskladju s to direktivo“, pa ta možnost⁴³ nasprotja med smernicami, ki zavezujejo Komisijo v zvezi s preverjanjem združljivosti državne pomoči z notranjim trgom, in direktivo, ki je naslovljena na države članice, ne vpliva na zakonitost samih smernic.
63. Komisija mora naposled še pritrditi pravilni ugotovitvi predložitvenega sodišča, da ob nastopu dejstev, ki so podlaga za predložena vprašanja v tej zadevi, Direktiva 2014/59/EU⁴⁴ še ni veljala, in da se za namene tega postopka ne upošteva pri razlagi določb Direktive 2012/30/EU.
64. Vsled vsega navedenega je treba ugotoviti, da točke od 40 do 46 Sporočila o bančništvu niso v neskladju s členi 29, 34, 35 in členi od 40 do 42 Direktive 2012/30/EU.

Šesto vprašanje

65. S šestim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvenem sprašuje, ali je treba točke 19, 30, 43 in 44 Sporočila o bančništvu razlagati v smislu, da je porazdelitev bremena med

⁴² V primeru ciprske banke Hellenic Bank je bilo 254 milijonov EUR zbranih s prostovoljno pretvorbo podrejenega dolga v konvertibilni kapital, medtem ko je bila za banko Coop Bank v Združenem kraljestvu s prostovoljno pretvorbo terjatev podrejenih upnikov in lastnikov preferenčnih delnic v navaden lastniški osnovni kapital zbrana 1 milijarda GBP.

⁴³ Ta sicer po prepričanju Komisije v nobenem primeru ne obstaja.

⁴⁴ Direktiva 2014/59/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o vzpostavitvi okvira za sanacijo ter reševanje kreditnih institucij in investicijskih podjetij ter o spremembi Šeste direktive Sveta 82/891/EGS ter direktiv 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU in 2013/36/EU in uredb (EU) št. 1093/2010 ter (EU) št. 648/2012 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 173, 12.6.2014, str. 190).

podrejenimi upniki banke s kapitalskim primanjkljajem, še preden se slednji dodeli državna pomoč, zadostna, če se njihovi podrejeni dolžniški instrumenti pretvorijo oziroma odpišejo le v sorazmernem obsegu. Komisija bi na to vprašanje, razen v primeru, kadar država članica uveljavlja izjemo, da bi izvajanje takih ukrepov ogrozilo finančno stabilnost ali povzročilo nesorazmerne rezultate, odgovorila tako, da odpis ali pretvorba dolžniških instrumentov, ki ne zagotovita, da se državna pomoč za odpravo kapitalskega primanjkljaja banke zmanjša na najmanjšo potrebno, nista združljiva z notranjim trgom.

66. Kot je bilo navedeno že v zvezi z drugim vprašanjem predložitvenega sodišča, je za zagotovitev tega, da je pomoč države članice resnično nujno potrebna, od podrejenih upnikov banke treba zahtevati, da s pretvorbo oziroma odpisom svojih terjatev prispevajo k zmanjšanju kapitalskega primanjkljaja banke, ne da bi ob tem v ekonomskem smislu utrpeli večje izgube, kot bi jih, če državna pomoč banki ne bi bila dodeljena. Podrejeni upniki so že zaradi same narave podrejenih dolžniških instrumentov prvi, ki morajo kriti izgube banke, če se ta znajde v težavah in nima sredstev za izpolnjevanje svojih obveznosti. Če bi lahko banka, ki se je znašla v težavah, svoj kapitalski primanjkljaj zmanjšala ali odpravila tako, da bi izgube pokrila s sredstvi, ki so jih vanjo vložili podrejeni upniki, vendar tega ni storila, ker je prejela državno pomoč, bi lahko Komisija upravičeno štela, da je znesek pomoči presegel tistega, ki je bil potreben za doseg njenega namena (tj. odprava kapitalskega primanjkljaja). Zaradi nepotrebnosti bi zato Komisija podvomila o združljivosti take pomoči z notranjim trgom.
67. Ta pristop je jasno določen v Sporočilu o bančništvu, vendar vanj nikakor ne sodijo elementi, ki jih je iz Sporočila o bančništvu izpostavilo predložitveno sodišče, in ki naj bi dovoljevali manjši obseg porazdelitve bremena med podrejenimi upniki banke s kapitalskim primanjkljajem.
68. Beseda „načeloma“ ima v točkah 43 in 44 Sporočila o bančništvu v zvezi z zahtevo, da podrejeni upniki s pretvorbo oziroma odpisom njihovih podrejenih dolžniških instrumentov v celoti prispevajo k izravnavi izgub še pred dodelitvijo državne pomoči, dvojno nalogo. Na eni strani zagotavlja možnost iz točke 45 Sporočila o bančništvu, da država članica, glede svojega nespoštovanja zahteve za porazdelitev bremena v celoti

med podrejenimi upniki, uveljavlja razlog grožnje za finančno stabilnost⁴⁵ ali razlog povzročitve nesorazmerne rezultate⁴⁶. Na drugi strani pa beseda „načeloma“ omogoča, da časovno zaporedje trenutka porazdelitve bremena glede na trenutek dodelitev državne pomoči banki s kapitalskim primanjkljajem odstopa od običajnega zaporedja, določenega v Sporočilu o bančništvu. Običajno zaporedje je, da se lahko državna pomoč v časovnem smislu dodeli le po opravljeni porazdelitvi bremena. Beseda „načeloma“ pa v tej povezavi pomeni, da se državna pomoč lahko dodeli pred porazdelitvijo bremena, vendar zgolj v primeru, da bo dodeljena v obliki, ki ne bo preprečevala poznejše porazdelitve bremena v celoti med podrejenim upniki.

69. Posledična prožnost osnovnega pristopa za porazdelitev bremena med podrejenimi upniki še pred dodelitvijo državne pomoči banki s kapitalskim primanjkljajem je izražena v točki 19 Sporočila o bančništvu. Komisija v njej pojasnjuje, da „je, preden se banki dodeli kakršna koli pomoč za prestrukturiranje, [...] treba uporabiti vse ukrepe za povečanje kapitala, vključno s pretvorbo podrejenega dolga, pri čemer je treba [...] preprečiti ogrožanje finančne stabilnosti“.
70. Zdi se, da si predložitveno sodišče napačno razlaga točko 20 Sporočila o bančništvu. V skladu z njo namreč večja porazdelitev bremena, zahtevana vlagateljev kapitala v banko s kapitalskim primanjkljajem, kateri je dodeljena državna pomoč, zmanjšuje potrebo po ukrepih za odpravljanje izkrivljanja konkurence, ki je bilo povzročeno z dodelitvijo take

⁴⁵ Od sprejetja Sporočila o bančništvu se ni še nobena država članica sklicevala na grožnjo za finančno stabilnost kot razlog za izvzetje iz zahteve porazdelitve bremena med podrejenimi upniki banke s kapitalskim primanjkljajem.

⁴⁶ V času od sprejetja Sporočila o bančništvu je Komisija izjemo glede nesorazmernih rezultatov sprejela v dveh primerih, in sicer v primeru grške banke Eurobank Group (Sklep Komisije z dne 29.4.2014 v zvezi z državno pomočjo Grčije v korist Eurobank Group (SA.34825 (2012/C), UL L 357, str. 112) in v primeru španske banke CEISS-Unicaja (Sklep Komisije z dne 12.03.2014 v zvezi s spremembo prestrukturiranja banke CEISS preko spojitve z banko Unicaja (SA.36249 (2014/N-3), UL L 141, 9.5.2014, str. 1). V primeru banke Eurobank je državno pomoč predstavljalo jamstvo državnih organov za povišanje kapitala, ki so ga nato v celoti krili zasebni vlagatelji. V odstavku 400 navedenega Sklepa o odobritvi pomoči je Komisija štela, da bi reševanje (imetnikov hibridnega kapitala in podrejenih obveznic banke Eurobank) na podlagi obveznosti jamčevanja predstavljalo prekomeren ukrep. Do tega zaključka je prišla na podlagi zaveze Grčije, da bo primanjkljaj odpravila s sredstvi podrejenih upnikov še preden bo banki Eurobank izplačana kakršnakoli pomoč. Komisija je ocenila, da je tovrstna zaveza zadostna za zagotovitev ustrezne porazdelitve bremena. V primeru CEISS - Unicaja, ki predstavlja banko, ki je nastala na podlagi spojitve CEISS (prejšnja upravičenka do pomoči) in Unicaje (ki v preteklosti še ni prejela pomoči), pa je bila zadevna pomoč dana, da se omogoči prodaja CEISS banki Unicaje. V letu 2012 je bila porazdelitev bremena banke CEISS izvedena tako, da je v celoti ustrezala zahtevi o porazdelitvi bremena, kot je sedaj vsebovana v točki 44 Sporočila o bančništvu. Komisija je v odstavkih 102 in 104 navedenega Sklepa o odobritvi pomoči štela, da prejšnje reševanje s strani podrejenih upnikov banke CEISS, v povezavi z majhno količino pomoči, ki je omogočila prodajo (zgolj 0.75% tveganju prilagojene aktive banke CEISS-Unicaja), upravičuje uporabo izjeme glede nesorazmernih rezultatov in sprejela odločitev, da pretvorba terjatev podrejenih upnikov Unicaje ni potrebna.

pomoči⁴⁷. Nasprotno pa navedene točke ni mogoče razlagati tako, da bi bila nižja stopnja porazdelitve bremena sprejemljiva, če bi bilo sprejeto več ukrepov za odpravljanje izkrivljanja konkurence, ki je bilo povzročeno z dodelitvijo državne pomoči banki s kapitalnim primanjkljajem.

71. Zato ni utemeljeno stališče, da bi porazdelitev bremena med podrejenimi upniki banke s kapitalnim primanjkljajem, kot je zahtevana v Sporočilu o bančništvu, zadostovala za zagotovitev združljivosti državne pomoči z notranjim trgov, tudi v primeru, če podrejeni upniki ne bi v celoti prispevali k pokritju izgub banke, saj je porazdelitev bremena v celoti zgolj izraz načela, v skladu s katerim mora biti državna pomoč nujno potrebna. To načelo pa je temeljno načelo za presojo združljivosti državne pomoči z notranjim trgov.

Sedmo vprašanje

72. S sedmim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvenem sprašuje ali se ukrepi porazdelitve bremen, zahtevani v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, lahko štejejo za reorganizacijske ukrepe v smislu sedme alineje člena 2 Direktive 2001/24/ES. Po mnenju Komisije takšni ukrepi porazdelitve bremena lahko štejejo za reorganizacijske ukrepe v smislu sedme alineje člena 2 Direktive 2001/24/ES, vendar ne nujno v vseh primerih, vrh tega pa je nacionalno sodišče tisto, ki mora to ugotavljati in sicer v vsakem posamičnem sporu pred njim.
73. V zvezi s tem velja najprej spomniti, da namen Direktive 2001/24/ES ni bil uskladitev zakonodaj držav članic s področja reorganizacijskih ukrepov za kreditne institucije in ukrepov njihovega prenehanja, temveč se je z njo vzpostavil **sistem vzajemnega priznavanja** nacionalnih reorganizacijskih ukrepov in ukrepov prenehanja⁴⁸. Poleg tega direktiva določa pravila mednarodnega zasebnega prava o pristojnostih in pravu, ki se uporabi, kadar upravni ali sodni organ matične države članice sprejme reorganizacijski ukrep za kreditno institucijo, ki ima podružnice v državah članicah, ki niso države sedeža

⁴⁷ Ker bi v primeru nedodelitve državne pomoči banki s kapitalnim primanjkljajem, ki tega kapitala ni bila sposobna odpraviti z lastnimi prizadevanji, ta banka zapustila trg, lahko državna pomoč, ki je navedeni banki dejansko dodeljena, jemlje tržne priložnosti konkurentom, ki bi jih imeli, če bi banka s kapitalnim primanjkljajem ostala brez državne pomoči. Za to, da se pomoč šteje za sorazmerno, mora Komisija zagotoviti, da bo banka, kateri je bila državna pomoč dodeljena, zmanjšala prisotnost na tistih trgih, na katerih ostane še po dodelitvi pomoči, s kombinacijo strukturnih ukrepov (na primer odprodaja donosnih podjetij) in zaščitnih ukrepov v zvezi z ravnanjem (prepoved pripojitev).

⁴⁸ Glej zadevo C-85/12 *LBI* ECLI:EU:C:2013:697, točka 39.

kreditne institucije. Eden glavnih ciljev Direktive 2001/24/ES je, da se kreditna institucija in podružnice, ki jih ima v drugih državah članicah, reorganizirajo oziroma prenehajo v skladu z načelom enotnosti, pri čemer naj se zagotovi, da bo kreditna institucija podvržena zgolj enemu insolvenčnemu postopku, v katerem bo skupaj s svojimi podružnicami obravnavana enovito⁴⁹. Ta cilj je jasno zapisan v uvodnih izjavah 3, 4, 6 in 16 navedene direktive, dosežen pa je določitvijo, da imajo ukrepi reorganizacije in prenehanja, ki so bili sprejeti v matični državi članici, enak učinek v državah članicah gostiteljicah, tj. državah članicah, v katerih so ustanovljene podružnice.

74. V sedmi alineji člena 2 Direktive 2001/24/ES so reorganizacijski ukrepi opredeljeni kot ukrepi, s katerimi naj se ohrani ali ponovno vzpostavi finančni položaj kreditne institucije in ki lahko vplivajo na že veljavne pravice tretjih oseb, vključno z ukrepi, ki vključujejo možnost začasne ustavitve plačil in izvršilnih ukrepov ali znižanje terjatev. V členu 3 iste direktive je jasno določeno, da so lahko ti ukrepi bodisi sodni bodisi upravni. Namen te široke opredelitve je, da bi se učinek z direktivo uvedenega vzajemnega priznavanja lahko uporabil za širok krog ukrepov, ki jih različne države članice določajo za primere insolventnosti kreditnih institucij. Pojem učinkov na že veljavne pravice tretjih oseb in pojem znižanja terjatev, ki sta v skladu z opredelitvijo dva od možnih pojavov reorganizacijskih ukrepov, sta široka in v opredelitvi nista natančneje pojasnjena. Zato se zdi povsem možno, da se med pojme uvrsti tudi oblastne akte upravnih oziroma sodnih organov, s katerimi se odpišejo ali pretvorijo kapitalski instrumenti, saj ti vključujejo pravice tretjih oseb in zahtevke upnikov zoper kreditno institucijo, odpis oziroma pretvorba, ki ju izvede organ, pa vplivata na njihove pravice oziroma zahtevke.
75. Vendar je treba poudariti, da se lahko porazdelitev bremena, kot je zamišljena v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, pred dodelitvijo državne pomoči banki s kapitalskim primanjkljajem doseže tudi s prostovoljnimi ukrepi, brez vključitve državnih organov. Kot že navedeno, sta bila kapitalska primanjkljaja Hellenic Bank s Cipra in Coop Bank iz Združenega kraljestva v celoti odpravljena s prostovoljno pretvorbo terjatev podrejenih upnikov in lastnikov preferenčnih delnic v konvertibilni kapital oziroma v navaden lastniški osnovni kapital. Glede na to, da Sporočilo o bančništvu nima materialnih in procesnih norm za zagotovitev porazdelitve bremena, je povsem

⁴⁹ Glej zadevo E-28/13 *LBI hf. proti Merrill Lynch Int Ltd.*, točka 29.

predstavljivo, da ukrepi za zagotavljanje porazdelitve bremena med delničarji in podrejenimi upniki, predvideni v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, niso nujno reorganizacijski ukrepi v smislu Direktive 2001/24/ES.

76. Sklepno želi Komisija vnovič pripomniti, kot pravilno ugotavlja tudi predložitveno sodišče, da Direktiva 2014/59/EU v trenutku nastopa dejstev, na katerih temeljijo postavljena vprašanja, sploh še ni bila sprejeta. V zvezi z dvomi, ki jih je predložitveno sodišče izrazilo glede 119. uvodne izjave navedene direktive, velja poudariti, da na podlagi dejstva, da je bila opredelitev iz sedme alineje člena 2 Direktive 2001/24/ES z Direktivo 2014/59/EU spremenjena, nikakor ne dovoljuje sklepati, da prejšnja opredelitev reorganizacijskih ukrepov iz tedaj še nespremenjene Direktive 2001/24/ES ne vključuje dejavnosti ali ukrepov, ki bi omogočali porazdelitev bremena. Namen spremembe prejšnje opredelitve z Direktivo 2014/59/EU je bil namreč pojasnitev obstoječih pojmov, ne pa uvedba novih, vsebinsko drugačnih pojmov.
77. Komisija zato zastopa stališče, da ukrepi porazdelitve bremena, predvideni v točkah od 40 do 46 Sporočila o bančništvu, lahko štejejo za reorganizacijske ukrepe v smislu sedme alineje člena 2 Direktive 2001/24/ES, vendar ne nujno v vseh primerih. Nacionalno sodišče pa je tisto, ki mora to ugotavljati v vsakem posamičnem sporu pred njim.

Leo FLYNN

Paul-John LOEWENTHAL

Karl-Philipp WOJCIK

Miha ŽEBRE